

PROFESIJAS STANDARTS

Reģistrācijas numurs PS 0134

Profesija Sociālais rehabilitētājs

Kvalifikācijas līmenis 4

Nodarbinātības apraksts Sociālais rehabilitētājs strādā labklājības sistēmas institūcijās, kas nodrošina ārstniecības, rehabilitācijas un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanu iestādē vai klienta dzīvesvietā.

Sociālais rehabilitētājs piedalās tādu indivīdu sociālās rehabilitācijas plānu izstrādē, kuri dažādu sociālu, garīgu, fizisku traucējumu dēļ izolēti no sabiedrības; veicina klienta sociālo prasmju pilnveidi un jaunu prasmju veidošanos; īsteno klienta sociālo aktivizāciju; stimulē klienta interesi, vēlmi un gribu patstāvīgi un pilnvērtīgi dzīvot; novērtē sniegtos sociālās rehabilitācijas pakalpojumus un izstrādā priekšlikumus to pilnveidei; nodrošina klienta līdzdalību optimālo sociālās rehabilitācijas pakalpojumu izvēlē un saņemšanā, kā arī rehabilitācijas plāna sastādīšanā un ievērošanā; novērtē klientu apmierinātību ar sociālās rehabilitācijas pakalpojumu; strādā profesionāla sociālā darbinieka pārraudzībā.

Pienākumi un uzdevumi

Pienākumi	Uzdevumi
1. Klienta sociālās funkcionēšanas novērtēšana	1.1 Diagnosticēt klienta sociālās barjeras, kas traucē viņam iekļauties sabiedrībā. 1.2 Identificēt klienta sociālo statusu, vērtības. 1.3 Noteikt klienta sociālo prasmju līmeni. 1.4 Noteikt klienta sociālo aktivitāšu līmeni. 1.5 Iepazīties ar klienta ģimenes vēsturi. 1.6 Noskaidrot klienta vēlmes un sociālās vajadzības.
2. Sadarbības sākšana ar sociālo darbinieku	2.1 Ziņot sociālajam darbiniekam par klienta sociālo situāciju. 2.2 Piedalīties sociālā darbinieka vadītajā starpprofesionāļu komandā klienta sociālās rehabilitācijas gaitā. 2.3 Piedalīties klienta individuālā sociālās rehabilitācijas plāna izstrādē, realizācijā un pilnveidē. 2.4 Slēgt sadarbības līgumu par klienta sociālo rehabilitāciju starp sociālo darbinieku, sociālo rehabilitētāju un pašu klientu.
3. Klienta sociālo prasmju uzlabošana un jaunu prasmju veicināšana sociālā darbinieka vadībā	3.1 Attīstīt jaunas un uzlabot klienta pašaprūpes, higiēnas, kultūras etiķetes iemaņas. 3.2 Sekmēt klienta prasmi ievērot vispārējās ētikas normas. 3.3 Mācīt klientam uzņemties adekvātas sociālās lomas un veidot prasmi nodrošināt to pilnvērtīgu funkcionēšanu 3.4 Mācīt klientam, kā rīkoties riska/krīzes situācijās. 3.5 Mācīt klientam prasmi identificēt vajadzības 3.6 Mācīt klientam prasmi identificēt savām vajadzībām atbilstošu pakalpojumu sniedzēju un atrast to. 3.7 Attīstīt klienta prasmi izvirzīt mērķi un plānot darbību tā sasniegšanai. 3.8 Mācīt klientam prasmi saskatīt resursus sevī un savā ģimenes, kā arī sociālajā vidē. 3.9 Mācīt klientam saziņas prasmes un nepieciešamās prasmes saskarsmei ar palīdzošajām institūcijām un dažādu pakalpojumu sniedzējiem. 3.10 Mācīt klientam prasmi orientēties savā sociālajā apkārtnē. 3.11 Informēt klientu par esošo pakalpojumu saņemšanas kārtību. 3.12 Mācīt klientam prasmi pieņemt lēmumu. 3.13 Attīstīt klientā spēju uzņemties atbildību par saviem lēmumiem un rīcību. 3.14 Mācīt klientam prasmi apieties ar finansu līdzekļiem un plānot savu budžetu. 3.15 Veicināt klienta līdzdalību savu sociālo prasmju apgūšanā.

4. Resursu apzināšana un piesaistīšana	<p>4.1 Apkopot datus par sociālo pakalpojumu sniedzējiem, kultūras un sporta pasākumiem.</p> <p>4.2 Piesaistīt dažādas sociālās institūcijas, kultūras iestādes, sporta organizācijas.</p> <p>4.3 Klienta sociālo prasmju veicināšanā un sociālajā aktivizēšanā iesaistīt viņa ģimenes locekļus un citus klienta sistēmā iesaistītos.</p>
5. Sociālā darbinieka vadītās klienta sociālās aktivizēšanas realizācija	<p>5.1 Aktivizēt klienta esošās, kā arī attīstīt jaunas sadzīves tradīcijas.</p> <p>5.2 Iesaistīt klientu brīvā laika pavadīšanas – jaunu interešu klubu, pulciņu, atpūtas pēcpusdienu, diskusiju vakaru, šovu, spēļu, dziedāšanas, zīmēšanas darbnīcu u.tml. - organizēšanā un veicināt viņa līdzdalību.</p> <p>5.3 Iesaistīt klientu izglītojošu, kultūras un sporta pasākumu - teātra, kino, koncertu, izstāžu, pārgājienu, ekskursiju, sporta dienu, fizikultūras nodarbību -, veselību veicinošu un dažādu citu pasākumu organizēšanā, vadīšanā, apmeklēšanā, un veicināt klienta līdzdalību.</p> <p>5.4 Kopā ar pašu klientu organizēt viņa iespēju brīvi piekļūt informācijai.</p> <p>5.5 Organizēt dažādu svētku svinēšanu, radnieku, draugu, paziņu, kaimiņu jubileju svinības, kā arī piemiņas vakarus un veicināt klienta līdzdalību.</p> <p>5.6 Organizēt un vadīt darba terapiju.</p>
6. Sociālā rehabilitētāja sniegto pakalpojumu novērtēšana	<p>6.1 Novērtēt klienta apmierinātību ar sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem.</p> <p>6.2 Iedrošināt klientu izteikt priekšlikums turpmākām mācībām un aktivitātēm.</p> <p>6.3 Identificēt turpmākās palīdzības nepieciešamību un piesaistīt attiecīgos resursus.</p> <p>6.4 Noteikt palīdzības nobeigumu.</p> <p>6.5 Pārskata, starpziņojuma un ziņojuma nodošana sociālajam darbiniekam par plāna izpildi, novērojumiem un prognozēm.</p>
7. Vispārējo Cilvēktiesību un ētikas normu ievērošana un realizēšana praksē	<p>7.1 Nodrošināt par klientu saņemtās informācijas konfidencialitāti.</p> <p>7.2 Ievērot nediskriminējošu praksi.</p>
8. Sociālās rehabilitācijas pasākumu attīstības plānošana	<p>8.1 Izstrādāt priekšlikumus jaunu formu un metožu ieviešanai, sociālās rehabilitācijas pilnveidei.</p>
9. Regulāra profesionālās kvalifikācijas celšana	<p>9.1 Rūpēties par savas profesionālās kvalifikācijas uzturēšanu un paaugstināšanu, piedaloties profesionālās pilnveides un tālākizglītības programmās.</p> <p>9.2 Piedalīties sociālā darba speciālistu sertifikācijā, iegūt sertifikātu, kā arī ievērot resertifikācijas prasības.</p>

Īpašie faktori, kas raksturo darba vidi

- Fiziskie faktori
 - Sociālām institūcijām pēc ģeogrāfiskā novietojuma, sabiedriskā transporta satiksmes, ceļiem, ēkām un vides jābūt brīvi pieejamām visām klientu grupām, it īpaši cilvēkiem ar speciālām vajadzībām.
 - Institūcijas teritorijai ir jābūt piemērotai atpūtai un dažādu aktivitāšu organizēšanai.
 - Institūcijā ir jābūt atpūtai, nodarbībām un kultūras aktivitātēm piemērotām telpām un atbilstošam inventāram.
 - Sociālajam rehabilitētājam jānodrošina brīva pieeja sociālo pakalpojumu datu bāzei.
 - Sociālajā institūcijā jābūt sanitārajam mezglam, kas paredzēts un pielāgots klientiem.
 - Telpās jābūt labai ventilācijai, ziemā - apkurei.
 - Izvēloties telpu krāsojumu, jāņem vērā krāsu psiholoģiskā ietekme uz cilvēku.
- Bioloģiskie faktori
 - Ir inficēšanās risks.
 - Telpas un mēbeles regulāri jādezinficē, tām jābūt tīrām.
 - Vēlams, lai institūcija nodrošinātu regulāras sociālo rehabilitētāju veselības pārbaudes un profilaktiskās aktivitātes veselības uzlabošanai.
- Psiholoģiskie faktori
 - Sociālā rehabilitētāja darbs prasa ievērojamu maņu orgānu slodzi, uzmanības koncentrāciju un garīgo piepūli, kā arī psihisku noturību, savaldību, iecietību un ātru reakciju krīzes situācijās.

Īpašas prasības uzdevumu veikšanai

- empātija,
- tolerance,
- organizētība,
- precizitāte,
- paškontrolē,
- pacietība,
- elastība,
- kreativitāte,
- dinamiskums,
- atbildības izjūta,
- izturība,
- aktivitāte,
- atraktivitāte.

Prasmes

Kopīgās prasmes nozarē	Specifiskās prasmes profesijā	Vispārīgās prasmes/spējas
<ul style="list-style-type: none"> • Izstrādāt sociālās rehabilitācijas plānus personām vai personu grupām, kas dažādu sociālu, garīgu, fizisku traucējumu dēļ izolētas no sabiedrības. • Regulāri sekot līdz klienta progresam un pilnveidot rehabilitācijas plānu atbilstoši klienta stāvoklim. • Atbalstīt klienta pašnoteikšanās spējas, spējas pielāgoties sociālajai un fiziskajai videi. • Noskaidrot palīdzības nepieciešamību. • Novērtēt klienta sadzīves apstākļus, vajadzības. • Noteikt sociālām un individuālām vajadzībām atbilstošu pakalpojumu. • Sniegt atbalstu. • Identificēt klienta sociālo statusu. • Prasmes strādāt ar indivīdu un grupu. • Pielāgot apkārtējo vidi cilvēku ar invaliditāti vajadzībām. • Identificēt un piesaistīt resursus. • Nodibināt labvēlīgu psiholoģisko kontaktu ar klientu, iegūt uzticību. • Veicināt klienta līdzdalību. • Identificēt pazīmes, kas liecina par persona atkarību. • Ievērot nediskriminējošu praksi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Noteikt klienta sociālo prasmju līmeni. • Noteikt klienta sociālo aktivitāšu līmeni. • Sadalīt rehabilitācijas sniegšanu informācijas ievākšanas un secinājumu posmā. • Stimulēt klientos interesi, vēlmi un gribu patstāvīgi un pilnvērtīgi dzīvot. • Motivēt klientu pārmaiņām. • Motivēt klientu iepazīties ar tuvāko un arī tālāko vidi. • Viegļās valodas prasmes. • Nodrošināt sociālo lomu pilnvērtīgu funkcionēšanu. • Organizēt brīvo laiku. • Nodrošināt darba terapiju. • Iesaistīt sociālajā rehabilitācijā klienta ģimenes locekļus. • Pielietot pieejas un netradicionālas metodes, kas liktu klientam justies komfortabli un veicinātu personības izaugsmi, atbildības, iniciatīvas uzņemšanos, lēmumu pieņemšanas prasmes. • Mazināt klienta sociālo un emocionālo stresu. • Palīdzēt klientam saglabāt aktīvu dzīvesveidu. • Mācīt klientam pašam risināt savas problēmas. • Veidot profesionālās orientācijas, mācību un pārapmācības grupas. • Integrēties klienta vidē, sociālajā grupā. • Sniegt klientam iespēju pašam kontrolēt tās aktivitātes, kuras tiek organizētas kā atbilde uz viņa vēlmēm, ļaut klientam pašam attīstīt savas spējas atrisināt situāciju. • Veicināt klientu patstāvību un spēju aizstāvēt savas tiesības. • Analizēt sociālās rehabilitācijas politiku. 	<ul style="list-style-type: none"> • Komunikācijas prasmes. • Pielietot teorētiskās zināšanas praksē. • Sadarboties un strādāt komandā ar citiem profesionāļiem. • Novērtēt sniegtā pakalpojuma kvalitāti. • Empātijas prasmes. • Intervēšanas prasmes. • Iemaņas darbā ar datoru. • Datu analīzes, informācijas iegūšanas un apkopošanas prasmes. • Veidot datu bāzi. • Rīkoties riska/krīzes situācijās • Plānot. • Mācīt. • Plānot budžetu. • Aktivizēt, ieinteresēt • Veidot datu bāzi. • Iesniegt pārskatus un ziņojumus. • Ievērot konfidencialitāti • Izstrādāt priekšlikumus, prognozēt. • Analizēt normatīvos dokumentus. • Krievu valodas prasme. • Ievērot vispārējās ētikas normas. • Vadīt fiziskās aktivitātes. • Vadīt ekskursijas. • Lietvedības prasme • Runas māksla.

<ul style="list-style-type: none"> • Nodrošināt klientam iespējas un iemaņas sazināties ar fiziskām un juridiskām personām par jebkuru pamatotu jautājumu, problēmu. • Atjaunot klienta traucētās sociālās saites, nodrošināt to pilnvērtīgu funkcionēšanu. • Strādāt saskaņā ar vispārējām Civiltiesībām • Noskaidrot katra klienta problēmu loku, iemeslus un cēloņus viņa sociālajai disfunkcijai. • Strādājot ar klientiem, atteikties no savas vērtību sistēmas, lai pilnīgāk izprastu viņu pasaules uztveri. • Identificēt pazīmes, kas liecina par fizisko, seksuālo vai psiholoģisko vardarbību pret klientu. • Identificēt potenciālās vardarbības upuru grupas. 		
--	--	--

Zināšanas

Zināšanas	Zināšanu līmenis		
	Priekšstats	Izpratne	Pielietošana
Sociālās politikas veidi, modeļi, vērtības, kritēriji, ietekmes faktori.			
Sociālās labklājības sistēmas pamatprincipi un pamatelementu funkcionēšanas mehānismi.			
Sociālā likumdošana, civiltiesības, veselības aizsardzības likumdošana, darba likumdošana.			
Sociālo pakalpojumu veidi, programmas, to mērķi, nodrošināšana un sociālo pakalpojumu sniedzēji.			
Sociālo institūciju funkcionēšanas mehānisms, misija, darbības veidi.			
Sociālo rehabilitētāju profesionālās darbības mērķi, uzdevumi, funkcijas, lomas, metodes, prakses principi, standartu, ētiskas normas, tiesības, pienākumi, atbildība.			
Sociālās rehabilitācijas plānu izstrāde personām vai personu grupām.			

Sociāli rehabilitējamo grupas izveide.			
Dažādu sociālo grupu sociālās rehabilitācijas specifika.			
Jaunu tehniku attīstība sociālajā rehabilitācijā.			
Pasaules valstu pieredze sociālās rehabilitācijas sniegšanā.			
Sniegto pakalpojumu kvalitātes novērtēšana.			
Starpinstitucionālās sadarbības principi, modeļi un starpprofesionāļu komandas funkcionēšana, nodrošināšana un komandas darba dinamika.			
Cilvēka uzbūve un fiziskās, garīgās attīstības, uzvedības priekšnoteikumi.			
Dažādu (sociālo, ģenētisko un bioķīmisko u.c.) faktoru mijiedarbība un ietekme uz indivīdu.			
Cilvēka iekšējās (psiholoģiskās, fizioloģiskās, garīgās) un ārējās (fiziskās, sociālās un psihiskās) vides mijiedarbība.			
Sociālais darbs.			
Pedagoģija, sociālā pedagoģija.			
Sociālā aprūpe.			
Sociālā palīdzība.			
Psihiatrija.			
Vispārīgā, attīstības, personības, sociālā psiholoģija.			
Sociālā ētika.			
Reliģija.			
Ekonomikas, biznesa pamati.			
“MS Office”, interneta lietošana.			
Lietvedība.			
Krievu valoda.			
Darba aizsardzība.			
Efektīvas palīdzības formas krīzes situācijās.			
Ģimenes attīstības fāzes, struktūra, funkcijas un lomas socializācijā.			
Ģimenes, skolas, kopienas, sociālo un kultūras procesu nozīme jauniešu neatkarības/brīvības nodrošināšanā.			
Sociālā riska faktori (piem., bezdarbs, šķiršanās, materiālais un sociālais stāvoklis u.c.).			
Ģimenes kultūras atšķirības, tradīcijas, vērtības, ticība un pagātnes pieredze.			
Stresa menedžments.			
Darba terapija.			
Dažādas medicīniskas problēmas/slimības, fiziskās un garīgās attīstības traucējumi, cēloņi, attīstības fāzes, sekas, ietekmes faktori, to saistība ar sociālo dzīvi.			
Veselības aprūpes sistēma Latvijā.			
Fizioterapija, ergoterapija, rehabilitācija.			
Pirmās palīdzības sniegšana.			
Sociālie, ekonomiskie, vides un emocionālie faktori, kas ietekmē klientu un viņa ģimeni slimības un tās ārstēšanas procesā.			

Specifiska komunikācija ar cilvēkiem ar attīstības traucējumiem.			
Ārējās un iekšējās vides/infrastrukturas attīstība, pielāgošana atkarībā no invaliditātes veida.			
Personu ar invaliditāti vajadzības, sociālās funkcionēšanas problēmas, cēloņi, sekas, risinājumi.			
Cilvēku ar īpašām vajadzībām integrācija sabiedrībā.			
Neatkarīgas dzīves modeļi.			
Gerontoloģija.			
Atkarība – alkohola atkarība, narkotiku atkarība, azartspēļu atkarība u.c.			
Atkarības ārstēšanas modeļi un principi, atveseļošanās dinamika.			
Ar brīvības atņemšanu sodīto personu sociālās dzīves normalizācija.			
Vardarbība, vardarbību izraisošie faktori, cēloņi, sekas.			
Pazīmes, kas liecina par vardarbību gan pret pieaugušo, gan bērnu.			
Aktivitātes Latvijā vardarbības samazināšanā un profilaksē.			
Valsts kultūras norises un aktualitātes.			
Izklaides organizēšana (t.sk. spēļu un rotaļu vadīšana).			
Aktiermeistarības pamati.			
Komunikatīvās metodes, runas mākslas pamati.			
Tūrisma darba pamati.			
Ceļojumu organizēšana, maršrutu izstrāde.			

Profesijas standarta izstrādes darba grupas sastāvs

- Laila Rieksta-Riekstiņa - LR Labklājības ministrijas Sociālās palīdzības departamenta Sociālās palīdzības politikas un prognozes nodaļas vadītāja
- Ārija Baltiņa – Latvijas Profesionālo sociālo un aprūpes darbinieku asociācijas prezidente
- Lidija Šiļņeva – Sociālā darba un sociālās pedagoģijas augstskolas “Attīstība” rektore
- Aivars Vētra – Latvijas Rehabilitologu asociācijas vadītājs
- Daina Podziņa – LR Labklājības ministrijas Sociālās palīdzības departamenta direktores vietniece
- Aldis Dūdiņš - – LR Labklājības ministrijas Sociālās palīdzības departamenta Sociālo pakalpojumu nodaļas vadītājs
- Solvita Rudoviča – Rīgas domes Labklājības departamenta Sociālās rehabilitācijas nodaļas vadītāja
- Zane Liepiņa – Jaunķemeru rehabilitācijas centra rehabilitētāja
- Zane Lasmane - Latvijas Profesionālo sociālo un aprūpes darbinieku asociācijas biedrs

Profesijas standarta eksperti

- Ruta Vīksna - Latvijas veselības un sociālās aprūpes darbinieku arodbiedrības priekšsēdētāja
- Agrita Groza – LR Labklājības ministrijas valsts sekretāra vietniece